

وو بهر کی خا لی له هـځنه .. سه د یق سه عید وا ندزی

هـځنه به گشتی و هـځنهی ئه ده بیش به تایبه تی، یه کـکه لهو بواره گرنګ و هه ستیارانه ی، که ده بـ بهو په ی اشکاوی، پیشه یی، بـ لایه نی و دادوه ریه وه، کاری تـدا بکه یت. چونکه کاتـ هـځنه گر ده که وـته ژـر کاریگه ریه تی دید و ئایدـلـژیا، یاخود پاشخانـکی سیاسی، ئیدی هـنگدانه وهی له سهر خودی ئه و هـځنه گرته ده بـت و ناتوانـت له نووسینه کانیدا له ژـر ئه و کاریگه ریه تیه ده رچـت. له نه وه ندی هـشـنبیری کوردیدا، چه مکی هـځنه به گشتی، له ژـر کاریگه ریه تی گهـلـکـ خاسیه تی کـمهـایه تی و سیاسی و فره هنگی و شارچییه تی ده نووسـرت. ته نانه ت زـرجار ئه وهی ده نووسـرت، ته نها ناوی هـځنه یه، ده نا زـر به وونی خوـنهر دنیا بینی و ئه و کینه سیاسی و ئایدـلـژیه ده ناسـته وه، که له په راوـزی به ناو هـځنه یه کی ئه ده بی یان هونه ری، هـځنه گر ده یکاته بابه ت و له پـناو مه رامـکی سیاسی هـځنهی لـ ده گرـت. له و وانگه یه وه، کتـبی (وو بهر کی هـځنه یی) که (دفوئاد هـشید) نووسیویه تی و له کـمه هـ وتارـکی ساده، به ناوی هـځنه کردن له کایه ی هونه ری و ئه ده بی کوردی پـکها توه، نموونه یه که له و جـره هـځانه. چونکه ئه ویش له و کتـبه یدا، به شـوه یه کـ خوـندنه وهی بـ درامایه کی دا هـنهرانه ی وه گـرده لوول کردوه، که خوـنهر سه یر ده که وـته وه لای که چـن که سـکی ئه کادیمی که پسـپـایه تیه که ی بواری هـځنه یه، هـنده به میلی و ساده له گـرده لوول گه یشتوه.

ئهم کتـبه، ئه وه ندی دیدـکی اگوزه ر و ووکـشه بـ خوـندنه وهی به شـک له کایه ی ئه ده بی و هونه ری ئـمه، ئه وه ندی ناچـته نه و چوارچـوهی شـقه یه کی ئه ده بی و هونه ری، یاخود هـځنهی لـژیکی و مه عریفیانه. بـگومان، بنه مای هـځنه گرتن، دیاریکردن و سهرله نوـ بـناکردنه وهی ئایدیا و تـگه یشتنـکی هـیه، ئه گهر بوونی هه بـت. بهـام کاتـ هـځنه گر به دیدگایه کی سیاسی و ئایدـلـژیا نه، یاخود ههر ته نها له پـناو نووسینی شـتـک به ناوی هـځنه، هـځنه له هونه رو ئه ده بی نه ته وه که ی ده گرـت به نموونه، بـگومان ئه مانه ناچنه چوارچـوهی هـځنه وه. ئه مه له لایه ک، له لایه کی دیکه وه، پیشه یی بوون و بـ لایه نی بوون، خه سـته تی کی ههره سهره کی کاره کته ری هـځنه گره. ههر هـځنه گر کی ئه ده ب، له په راوـزی به ناو هـځنه که یه وه، تیری به نموونه له شـش، خه باتی شاخ، شـشـشی نو و یاخود یه کـتی و پارتی

گرت، به دنیاییه وه دنیا بینی هزار فرسخ له هخنه گرتنه وه دووره. چونکه ئه مه کاری سیاسیه کانه، نهك هخنه گری ئه ده بی. یه كك له و تارانیه له دوو توئی ئه و كته به دایه، و تار كی نووسه ره به ناوی (له گهرده لووله وه ب گهنده بوون). بگومان به ته نها سهرنجدانمان له و ناو نیشانه دا، به سه ب ئه وهی بزانی نووسه ری كته به كه مه به ستی هخنه گرتن له گهرده لوول چیه. یا خود چن له هخنه ی هونه ری گه یشتو وه.

به ره وهی له سه ر دیدگای نووسه ر بوه ستین له باره ی ئه م درامایه وه، به پویستی ده زانم ئاوردانه وه یه کی مژووی بکهین. له دوا ی درامای ژا ه وه كه له ناوه استی هه شتا کانی سه ده ی ابردوودا به ره هم هئراوه، تا ده گاته گهرده لوول، هه ر كه سك كه م كك شاره زایی له بواری هونه ری درامای كوردی هه ب، ده زان ت ب شایه کی هونه ری گه و ره له بواری زنجیره درامای ته له فزی نی، لای بینه ری كورد دته ئراوه. ئه م ب شایه به رده وام ده ب ت تاكو درامای گهرده لوول به ره هم د ت و جار كی دیکه بینه رو درامای كوردی، ده كه ونه ن و چوارچ وهی فه زایه کی هونه ری تازه، له بواری زنجیره ی ته له فزی نی دا. گهرده لوول نهك هه ر هه نگاو كی تازه بوو، بگه به ب وای من، دا هئنان نكیش بوو له بواری هونه ری درامادا له مژووی هونه ری كوردی. چونكه له دوا ی ژا ه وه، كه هی ق ناغ و نه وه یهك بوو، تاكه درامای كوردیه له ئاستی جه ماوه ریدا، بینه ر كی ز ری له هه موو تو ژه کانی ك مه گه هه ب ت. ئه مه استیه كه و ب ته مژوو، ئیدی كه سانك نا ببینن، یا خو مه به ستیانه له بایه خی ئه و دا هئنان هه ونه ریه كه مبه كه نه وه، ته نها له پ ناو شكاندنی ده سه بات، ئه مه یان په یوه ندی به ت گه یشتنی خ یا نه وه هیه. گهرده لوول له به رای ی هه موو شت كدا، مژوو ك ده گه ته وه، كه سه رمایه کی ه مزی گه و ره ی نه ته وه یی ئه مه یه و به ره می ئه و سه رمایه ه مزیه، ووبار ك له خو نی شه هیدان و مژوو ك له داستانی قاره مانیه تی و نه به ردیه. كه چی نووسه ری ئه و كته به، گهرده لوول كورت ده كاته وه ب هه ندك لكدانه وهی ساده و میلی، كه ژانه ئه مه له شه قام وشو نه گشتیه كان، گو بیستی ئه م ج ره په لاره سیاسی و ژانه ییانه ده بینه وه. ب نمونه نووسه رده نووس ت درامای گهرده لوول ئه مه مان پ ده ت:

(ئمه دو ئه مان دوو بووین، بیه ئه م ده ب به كه یفی خ مان و به د ی خ مان بژین. لا 122).

(دراماكه ده ت ده ب سوپاسگوزابن، كه له ك به عس و ملازم مو حسینمان كردنه وه. لا 122).

(دراما که پیمان دهت ئمه بهو شوهیه له شاخ ژیاوین، بیه مافی
خمانه له شارداهه چیهه بکهین. 122).
(ئمه چ گهردهلوولك بوو، گهندهی بهرهم هئا. 124).

له استیدا، کارهساته پسپارکی بواری هخنهئ دهه بی، ئمه زمانی
گوزراشتکردن و تانینی بته ب گهردهلوول. له کاتکدا هخنه
گرانی دهرهوهی بواری ئه کادیمیه کهی خیان، به نهزان و نهخوئندهوار
دهناسن. ئمه له لایهك، له لایه کی دیکه وه، چ ب ئاگایه کی گهرهیه
له بواری هونهردا، که درامایه کی پ بینهرو به چژو داهه نهرانهی
وهك گهردهلوول، لهو دهره بینه ساده و کینه ئامزانه کورت
بکهیته وه. گهردهلوول، که بووه به شك له مژووی هونهری کوردی،
هههندهکانی نهك ههر لهوانه کورت نابنه وه، بگره ئه مانه هیچ
په یوه ندیه کیان به تیمه و ناوه ئکی ئه و درامایه وه نییه. له بهر
ئوهی گهردهلوول، ههر ته نهها یهك چیهك و تیمه تیدانه بوو، بگره
بواری کمه لایه تی، مانسی، ئایینی، سیاسی، هاو لایه تی، شارو
جوانیه کان دونه، دهیان خاسیه تی دیکه کی کمه لایه تی و سیاسی و
که سی و فرههنگی تیدا بوو. نازانم نووسهر که دراما که لهو وتانه دا
کورت ده کاته وه، کاره کته رهکانی وهك (باران و هه نارو وه نه وشه و چر
و فاتح) و دهیان لایه نی دیکه مانسی ئه و درامایه ی بینه وه؟. به
ههزاران له بینه رانی دراما که، ئه ولایه نانه یان ههر به خهیا لیش
دانه ها تووه، که نووسهر باسی دهکات و ته نهها فکسیان له سهر چیه کی
خه و یستی و مانسی ئه و کاره کته رانه بووه، که به شکیان دواتر
بوونه ئه ستیره ی هونهری کوردی. ئه م جره بینانه ب درامای
گهردهلوول، بینینی نا هونهری و ب ئهرزش و دوورن له بنه مای هخنه
گرتن.

گهردهلوول، له ووی ناوه ئك و گوتاری هونهرییه، زره لهو پ
مانماترو گهره تره، لهو قسه ساده و دهرده لانه ی که سهکان کورت
ببیه وه. په یامی ئه م درامایه، په یام کی مژووی و مر ییه.
په یام که، نیشانی ده دات که چن گهلک، به دهستی دهسه لات کی
سته مکارو چهوسانه ر، چهوسا وه ته وه هه موو مامه لایه کی نامر ییانه ی
له گه کراوه. په یامی ئه م درامایه، ههر گیز بهو مانایه نییه، که
هوا یه تی بدر ته هه و کماسی و که مو کورتیه کان دسه لات و
حوکم انیه تی کوردی. ئه گهر نووسهر وهها له گهردهلوول گه یشتووه،
به دنیا ییه وه من بهو شوهیه لهو درامایه ناگه م، که تا مژوو
ماوه، له یاده وهری من وهك بینه رکی ئاسایی ده مانه ته وه. به
په وانه وه، گهردهلوول جار کی تر، بینه رودرامای کوردی ئاشت

کردهوه، که بـ ساـانـکی دوورو درـژ بوو، له ئاستی هونهـیدا،
دابـانـکی گهـوره له نـوانـیان ههـبوو. مانهوهی ئهـو درامایهـش له
هزرو بیرهوهـری مرـقی کورد، خـی له خـیدا پشتـاستی ئهـو بـچوونهـی
ئـمه دهـکاتهوه.

پهـراوـز* ووبهـرـکی هـخهـیی، نووسـینی: دفـئاد هـشید، له
بـاوکراوهـکانی یهـکـتی نووسهـرانی کوردکهـرکووکـ2011

ئـم بابهـته له ئهـدهـب و هونهـری کوردستانـی نوـ ژمارهـ(1154) ئـژـی
3/12/2020 بـاوکراوهـتهوه....